

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Paaske-Lilien

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Paaske-Lilien", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_306_12-intro-shoot-idm153.pdf (tilgået 24. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

“Paaske-Lilien” i forskningen

Gennem tiden er “Paaske-Lilien” blevet læst og fortolket forskelligt. Der hersker ikke enighed om, hvad digtet egentlig drejer sig om. Vilhelm Nielsen har givet en opsummering af forskningsresultaterne med udgangspunkt i Lundgreen-Nielsen disputats fra 1980 (Nielsen 1990, s. 253). Af øvrige centrale behandlinger kan nævnes Erik A. Nielsen 1982, Jensen 1995, Holm 2001 og Sandstrøm 2013, hvortil findes en række delvise behandlinger i Grundtvig-litteraturen.

Hilsen til Jens Baggesen

Hans Brix påpeger, at “Paaske-Lilien” rummer en hilsen til forfatterkollegaen Jens Baggesen. Blomstens navn var ikke blot et nedsættende øgenavn i samtiden hentet fra Holberg, men i særlig grad møntet på Baggesen, der gik for at være tidens (nu aldrende) store tilbeder og erotikker. Grundtvig havde støttet Baggesen i dennes litterære fejder, men var raget uklar med ham i årene 1815-1816 under det, Baggesen benævnte ‘Valhalla-Legen’ (Brix 1938, s. 163; se også indledningen til “Rimelige Strøe-Tanker”). I februar 1817 var de to dog blevet forsonet, og Brix ser et vidnesbyrd om denne forsoning i de verslinjer af “Paaske-Liliens” epilog, der lyder “Nu, saa gaae vi glade heden, / Og staae herlig op i Eden” (strofe 5). Versene er en reference til Baggesens spøgefulde lyriske dialog “Komfremmetlegen”, hvor en replik lyder: “O! jeg leger kun Komfremmet / Med min lille Søster Hanne, / Som for Spøg jeg kalder Nanne, / Mens allene to herveden / Barnligfroe vi vandre heden / Til vor rette Hiem i Eden” (Baggesen 1816, s. 365). Det er de afsluttende to vers, som Grundtvig følgelig skulle have taget til sig og drejet i sin retning. En forklaring på Grundtvigs hilsen kunne være, at Baggesen sammen med J.L. Heiberg stod som to af hans betydeligste modstandere i samtiden. De havde ikke anerkendt eller forstået Grundtvigs gammeldags bibeltro udtrykt i forfatterskabet 1811-1815 (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 727).

Efterklangsbevidsthed

I *Danne-Virke* introducerer Grundtvig en ny poetisk genre, efterklangsdigtet. Disse er en slags metadigte, der tolker hans tanker og følelser i forbindelse med foreliggende digte fra den danske litteraturs tidlige historie. Det ældre digt er således grundlag for refleksioner og tolkninger, der bliver bearbejdet og overført til et nyt digt. Litteraten Poul Behrendt har kaldt “Paaske-Lilien” for “Grundtvigs mest fabelagtige efterklangs-digt” (1974, s. 167). Teologen Anders Holm anerkender i sin gennemgang af Grundtvigs samlede efterklangsdigte dette synspunkt, men kan ikke fuldt ud tilslutte sig, at “Paaske-Lilien” skulle være omfattet af denne særlige grundtvigske genre. Holm skelner mellem de efterklangsdigte, Grundtvig selv benævnte således i *Danne-Virke*, og de digte, som kan siges at have efterklangsbevidsthed. Det er en bevidsthed om, at al virkelighedsopfattelse er historisk, og nutiden skal “ses i historiens perspektiv, i stedet for at historien ses i nutidens” (2001, s. 70). Efterklangsbevidstheden ser Holm dog i høj grad opsummeret i epilogens sjette og syvende strofe, der udtrykker en “eksistentiel tilegnelse af den kollektive historiske erfaring” (s. 127).

Lyrik versus drama

Hvor forskningen traditionelt har øje for de lyriske kvaliteter i prolog og epilog, “et højdepunkt i Grundtvigs lyriske kunst” (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 717), fortolker Erik A. Nielsen “Paaske-Lilien” med udgangspunkt i den dramatiske del. Han anser genreskiftet som værkets dybsindigste pointe: “Fra Grundtvigs hånd er Paaske-Lilien opbygget som én sammenhængende erfaringsrække, forløbende som en vældigt voksende symboltydning, hvis sprængkraft på et bestemt sted bliver så stor, at skiftet fra lyrisk til dramatisk udsigelse fremtvinges” (Nielsen 1982, s. 336). Det er i særlig grad Gabriels og englenes hymner, Nielsen anskuer i en større kontekst som et forvarsel om den senere salmeproduktion. Grundtvig havde i 1817 endnu ikke fundet den salmetone, som han mente måtte til, hvis den danske kirke skulle fornys (jf. Jensen 1995, s. 382 f.).

Selve dramagenren havde Grundtvig beskæftiget sig med i sin ungdom, og interessen var igen blevet vakt i foråret 1817. I Grundtvig-arkivet findes fra dette år et udkast med overskriften “Et Par Ord om den dramatiske Digte-Konst” (fasc. 163.2). Lundgreen-Nielsen sammenfatter Grundtvigs holdning til dramaet på

den måde, at det har en særstilling blandt de digteriske former, fordi "det knytter poesien til historien og folkene til dem begge". Dramaet er en genre, der formår at komme ud til folket og "bogstaveligt for dets øjne demonstrere religionens og historiens liv". Konklusionen er, at i 1817 er dramaet simpelt hen den fornemste digtart for Grundtvig (1980, s. 773). "Paaske-Lilien" viser sig dog at være blandt de sidste af Grundtvigs dramatiske arbejder. Hans senere forhold til teatret er blevet kaldt ambivalent af Vilhelm Nielsen. På den ene side vedbliver Grundtvig at fremhæve den dramatiske poesi, først og fremmest Shakespeare og det gamle græske drama, på den anden side har selve teatret karakter af noget uægte og kunstigt. Dramaet fortrænges i Grundtvigs bevidsthed til fordel for kirken og skolen (Nielsen 1990, s. 265). Det er således væsentligt at skelne mellem dramaet som litteratur og belæring, noget Grundtvig kunne glædes ved, og skuespilkunsten samt den praktiske iscenesættelse på teatret, som han foragtede.